

Welkom in
Scherpenheuvel-Zichem

**De legende van
de Maagdentoren**

p. 12 | 13

**Een ijskoude traditie
in Averbode**

p. 22 | 23

**Het populairste
knooppunt van
Vlaanderen**

p. 26 | 27

Index

P. 04 | 05

Alle wegen leiden naar Scherpenheuvel

P. 06 | 07

De bekendste basiliek van België

P. 08 | 09

Testelt In beeld
#VisitScherpenheuvel-Zichem

P. 10 | 11

Zichem vertelt

P. 12 | 13

De legende van de Maagdentoren

P. 14 | 15

De schoonheid van de Demerbroeken

P. 16 | 17

Actief in het Hageland
#VisitScherpenheuvel-Zichem

P. 18 | 19

Gravel grinden langs de Demer

P. 20 | 21

De abdij van Averbode

P. 22 | 23 | 24 | 25

Een ijskoude traditie in Averbode
Fietsknooppunten

P. 26 | 27 | 28 | 29

Het populairste knooppunt van Vlaanderen
Wandelingen

P. 30 | 31

Streetart

P. 32 | 33

Culinair Hageland

P. 34 | 35

Plan je bezoek

P. 36 | 37

Op stap in de regio

P. 38 | 39

In beeld
#VisitScherpenheuvel-Zichem

ERNEST CLAES – VAN DE OS EN DE EZEL

“Mijn vader stond op zijn veld en hij keek naar het oosten en het zuiden. Rechts lagen de vlakke beemden van de Demervallei, links de heuvelen van Diest, en vlak voor hem kronkelde de Demer...

Ik was klein, en mijn blik ging niet zo ver. Ik zag alleen het klare water van den Demer, het kruis en de waterbloemen en de spelende vischjes tegen den oever.”

Welkom in Scherpenheuvel-Zichem!

Hier vind je prachtige natuur, historische sites en de warmste mensen.

De deelgemeenten, met elk hun eigen karakter, worden verbonden door de meanderende Demer en het typerende landschap. Een kruispunt van wandel- en fietsroutes leidt je langs bekende plekken uit de regio.

Kom helemaal tot rust tijdens je wandeling door uitgestrekte bossen, open heide en glooiende heuvellandschappen. Of spring op je fiets en passeer langs de niet te missen cultuurhistorische trekpleisters!

Ga bijvoorbeeld op bezoek bij de Norbertijnen van de abdij van Averbode en geniet er van een ijsje in de Lekdreef. Brand een kaarsje in de basiliek van Scherpenheuvel en geniet achteraf van een gezellig terrasje. Beklim de Maagdentoren. Ook heel wat verborgen parels liggen op jou te wachten.

Kies je voor historisch erfgoed of graffiti-kunst? Ijsjes in Averbode of pepernoten in Scherpenheuvel? Een uitdagende fietstocht of een wandeltocht langs het water en door de bossen? Scherpenheuvel-Zichem heeft het allemaal. Aarzel dus niet en zet die uitstap alvast in je agenda!

Beelden zeggen meer dan woorden, bekijk hier [onze video](#)

Alle wegen leiden naar Scherpenheuvel

Je ziet de basiliek van Scherpenheuvel al van ver opduiken in het weidse landschap. Of je nu met de fiets de scherpe heuvel opklimt, lokaal een wandeling maakt of met de auto op de snelweg rijdt, de schitterende koepel is een duidelijk oriëntatiepunt.

In het gezellige stadscentrum is het zalig vertoeven in de restaurants, cafés en leuke winkels. Van half maart tot half november kleuren de traditionele kraampjes mee het straatbeeld. Je vindt er niet enkel traditionele bedevaartvaantjes, kaarsen en heiligenbeelden, maar ook windmolentjes en andere snuisterijen. Streekproducten, snoepgoed én de Scherpenheuvelse pepernoten en noppen doen je watertanden. Die lokale lekkernij moet je zeker geproefd hebben. Op zaterdagmiddag kan je ook een bezoekje brengen aan de knusse wekelijkse markt.

Bedevaart

Al eeuwen is Scherpenheuvel een bedevaartsplaats. Elk jaar branden honderdduizenden pelgrims een kaarsje en bidden ze tot Ons Lieve Vrouwke.

Vooraf de maand mei, de Mariamaand, is populair. Verenigingen uit het ganse land komen dan te voet naar Scherpenheuvel. De 'Grote Trek' tussen Berchem en Scherpenheuvel, op de eerste zondag van mei, is één van de hoogtepunten. Trommelaars zorgen dat het tempo erin blijft bij de meer dan 300 stappers. Het bedevaartseizoen wordt op de eerste zondag na Allerheiligen afgesloten met de traditionele Kaarskensprocessie en de bijhorende gezellige jaarmarkt.

Pelgrimsroutes

Vanuit de vier windstreken leiden historische pelgrimsroutes je via rustige en autoluwe paden naar de basiliek. Zo stap je vanuit Tremelo in de voetsporen van Pater Damiaan, die voor zijn vertrek naar Molokai te voet naar Scherpenheuvel ging.

Onderweg wandel je via oude trage wegen door de prachtige natuur met haar mooie vergezichten en langs vele kapelletjes. Naargelang de uitgekozen route passeer je de Gete- of Demervallei.

De route is bewegwijzerd. Je kan bij de toeristische dienst van je startgemeente een pelgrims-paspoort afhalen of zelf thuis afdrukken. Laat het onderweg en bij aankomst in Scherpenheuvel laten afstempelen. Zo houd je aan je tocht een mooi souvenir over.

Scan de QR-code om de routes en erfgoed-databank te bekijken

Pelgrimsroute vanuit Diest 8 km

Startpunt: De Gulden Maene
Sint-Jan Berchmansstraat 24, 3290 Diest

Pelgrimsroute vanuit Herselt 14 km

Startpunt: VTC de Mixx
Asbroek 1H, 2230 Herselt

Pelgrimsroute vanuit Tremelo 34 km

Startpunt: Damiaanmuseum
Pater Damiaanstraat 37, 3120 Tremelo

Pelgrimsroute vanuit Landen 40 km

Startpunt: Brasserie de Rietgors
Attenhovenstraat 207, 3404 Landen

De bekendste basiliek van België

De schitterende sterren op de koepel, de warmte van de brandende kaarsjes en het prettige beiaardmuziekje typeren de basiliek. Die gezellige sfeer voel je ook in het Scherpenheuvelse centrum, met zijn kleurrijke kraampjes, rijke geuren en keuvelende terrasgangers.

De geschiedenis van Scherpenheuvel gaat ver terug in de tijd. Zo zou er begin veertiende eeuw op dezelfde locatie al een bedevaartsplaats bestaan hebben, aan een eik waaraan een Mariabeeldje hing. Mensen uit de buurt schreven wonderbaarlijke krachten toe aan het heiligdom, waardoor het bedevaartsoord steeds populairder werd.

Bij de start van de zeventiende eeuw groeide het kleine bedevaartsoord uit tot een stad. Dat gebeurde met de steun van de aartshertogen Albrecht en Isabella, die hun verzet tegen het protestantse noorden wilden uiten. Ze gaven hun hofarchitect Wenceslas Coberger de opdracht om een kerk te ontwerpen, die het hart moest worden van de stad. De kerk kreeg zeven hoeken en een centrale koepel bedekt met sterren. Die zeven hoeken werden overgenomen in het grondplan van de stad, waarvan de kerk het middelpunt vormt. In 1922 werd de oudste koepelkerk van de Lage Landen officieel een basiliek.

Zien en doen in en rond de basiliek

Monumentale schilderkunst

In de zijkapellen van de basiliek zie je zeven indrukwekkende schilderijen van de zeventiende-eeuwse kunstenaar Theodoor van Loon, een tijdgenoot van Rubens. Die werken verhalen het leven van de Maagd Maria en vormen samen de Mariacyclus. Het zijn de enige schilderijen van van Loon die zich nog steeds samen 'in situ' of op hun oorspronkelijke locatie bevinden.

Schitterende kunstschaten

Centraal in de basiliek zie je het Mariabeeld, met kindje Jezus op de arm. In de zomer van 2022 kregen zij, als herdenking aan de kroning 150 jaar eerder, een nieuwe kroon en scepter. Aan de achterkant van het altaar vind je ook de blinkende gouden roos, een geschenk van paus Benedictus aan het bedevaartsoord.

Rustgevende omgeving

Rond de basiliek ligt een gezellig park, waar vele zitbankjes je uitnodigen om te rusten en bezinnen. Bij je bezoek aan Scherpenheuvel moet je zeker een kaarsje branden in één van de kaarsenkapellen. De processieweg leidt je rond de basiliek, langs de barokgang en de ruïne van het Oratorianenklooster.

De basiliek in cijfers

7

symbool van de 7 vreugden en smarten van Maria

298

zevenpuntige vergulde sterren sieren de koepel

1609

eerstesteenlegging

1627

inwijding door aartsbisschop van Mechelen

1952

beschermd als monument

Scherpenheuvel de zevenhoekige stad

Deze wandeling leidt je langs de oude stadswallen rond de binnenstad. Op de route vertellen zeven infoborden je de oorsprong van de stad. Verschillende gebouwen in het straatbeeld, zoals de Oratorianensite en de barokgang, tonen de rijkdom van het bedevaartsoord. Kinderen leggen op dezelfde route hun eigen Sterrentocht af. Vind jij de zeven hoeken van Scherpenheuvel?

Testelt in beeld

1 Watermolen

De pittoreske zeventiende-eeuwse watermolen van Testelt was oorspronkelijk eigendom van de abdij van Averbode. De molen werd gebouwd in 1608, in 1678 drukte abt Servaas zijn stempel op het gebouw. Zijn wapenschild boven de deur toont zijn ambitie: de Latijnse spreuk 'Ne quid nimis' betekent 'In niets teveel'.

Deze privéwoning kan je niet bezoeken.

2 Kerk Testelt

Wanneer je naar het gotische kerkje van Testelt kijkt, merk je zeker de bijzondere kerkhofmuur op. Zowel de Sint-Pieterskerk als de muur zijn gemaakt uit de lokale roestbruine ijzerzandsteen die veel gebruikt werd in het Hageland. Daarnaast springen de gekleurde glasramen in het oog.

3 Voortberg

Vanop de top van deze langgerekte heuvelrug heb je een idyllisch uitzicht op het dorpje Testelt. Als je goed kijkt, kan je in de verte zelfs de basiliek van Scherpenheuvel zien. Ga tijdens je wandeling op zoek naar kleine stukjes ijzerzandsteen, die je als souvenir mee naar huis kan nemen.

4 Villa Ter Wolf

Deze magnifieke eclectische villa uit het begin van de twintigste eeuw valt op in de landelijke omgeving. De woning werd gebouwd door de broer van toenmalig burgemeester Theyskens. Je herkent de art nouveau stijl aan de krullen en vloeiende lijnen die de natuur probeerden na te bootsen.

Deze privéwoning kan je niet bezoeken.

#visitscherpenheuvelzichem

Zichem vertelt

De historische gebouwen en prachtige ligging aan de door het landschap meanderende Demer dragen bij tot de charme van Zichem. Je ziet de rijkdom van de destijds bloeiende lakenhandelstad nog steeds in het straatbeeld. De werken van de bekende schrijver Ernest Claes nemen je mee naar de verborgen hoekjes van Zichem.

Watermolen 3

Langs de Demer vind je sinds 1758 een watermolen, die oorspronkelijk als korenmolen werd gebruikt. Als je door Zichem wandelt of fietst, kom je die molen vast op je route tegen. Doorheen de jaren

onderging het molenhuis verschillende restauraties. Momenteel is in het gebouw een huisartsenpraktijk ondergebracht. Vanuit de wachtzaal heb je een goed zicht op het originele radarwerk van de molen.

Mooiste marktplein van Vlaams-Brabant 1

Op het schilderachtige marktplein van Zichem pronkt een opvallende kiosk. Geen wonder dat Radio 2 het uitgeroepen heeft tot mooiste marktplein van Vlaams-Brabant. 4 Het Wittemonument herinnert aan de honderdste uitgave van het boek 'De Witte'. Aan het tolhuis, het oudste huis van het plein, betaalden boten die de Demer opvaarden hun tol. Rond het plein vind je verschillende gezellige horecazaken.

Het oudste glasraam van België

De Sint-Eustachiuskerk kan pronken met haar brandglasraam in het koor. Dit dateert van 1387 en zou het oudst bewaarde van België zijn. Ook de geelkoperen doopvont van Nicolaas Coopmans is een ware kunstschat. De kerk is zoals de meeste kerken van de streek opgetrokken in de typische bruine ijzerzandsteen. Die steen zorgt ook binnen in de kerk voor een warme uitstraling.

De kerk wordt gerestaureerd en kan niet bezocht worden.

Welkom bij Ernest Claes

Op de verbindingsweg tussen Zichem en Averbode staat het geboortehuis van Ernest Claes. 5 De schrijver zag er in 1885 het levenslicht. Hij bracht op deze locatie ook zijn jeugd door als kind van een landbouwersgezin. Hij week later uit naar Brussel, maar kreeg zijn laatste rustplaats op het kerkhof van de abdij van Averbode.

Sinds 1967 is de hoeve ingericht als museum. Je ontdekt er het leven op het platteland tijdens de late negentiende en vroege twintigste eeuw. Eén kamer in het bijgebouw is volledig gewijd aan het werk van de bekende Zichemse schrijver. Je ziet er een overzicht van zijn publicaties, zoals zijn meest gelezen en meermaals verfilmde boek 'De Witte'. 2 Op de site is ook het bezoekerscentrum van Natuurpunt terug te vinden.

De legende van de Maagdentoren

Even buiten het centrum van Zichem, op de oever van de Demer, torent de machtige Maagdentoren boven het landschap uit. De dikke muren van de toren omwikkelen je als een beschermende cocon en onthullen stap voor stap hun rijke geschiedenis. De drukte van het moderne leven lijkt er even heel ver weg. Bovenaan de toren word je beloond met prachtige vergezichten. Bij helder weer kijk je tot wel 30 kilometer ver.

De veertiende-eeuwse woontoren of donjon moest de strategische locatie van Zichem op de grens van het hertogdom Brabant en het graafschap Loon beschermen. De grenstoren werd gebouwd in opdracht van Reinier II van Schoonvorst, de heer van Zichem. Zijn wapenschild siert de sluitsteen van één van de gewelven.

De Maagdentoren is grotendeels opgebouwd uit de typische bruine ijzerzandsteen uit de Hagelandse heuvels. De toren is 35 meter hoog en de muren

zijn ruim 4 meter dik. Geen wonder dat de bouw van het indrukwekkende monument wel 10 jaar heeft geduurd.

Elke verdieping van het bouwwerk bevatte 1 ruimte: de kelder, de ontvangsthal, de woonkamer en de slaapkamer. Het gebouw beschikte over de nodige woonvoorzieningen zoals verwarming en verluchting. Toch zou er waarschijnlijk nooit echt iemand gewoond hebben.

Doorheen de jaren geraakte de Maagdentoren sterk in verval, wat in 2006 leidde tot

een gedeeltelijke instorting. In de grondige restauratie die volgde, werd veel aandacht besteed aan de bescherming en toegankelijkheid van de toren.

Rosita en haar soldaat

Achter de benaming zou een tragische legende schuilen. Kasteelheer Don Juan had een dochter, Rosita. Die weigerde te trouwen met de door haar vader uitgekozen man, omdat ze verliefd was op een gewone soldaat. Als straf sloot haar vader haar op in de toren. Pas wanneer ze van gedachte zou veranderen, zou Don Juan zijn dochter vrijlaten. Dat gebeurde niet en maanden later gooide hij Rosita in de Demer.

Naast Maagdentoren kreeg het bouwwerk nog vele bijnamen, zoals: Mariëntoren, Markentoren en zelfs Zichems Biervat.

ERNEST CLAES - DE DEMERVALLEI TE ZICHEM

“Hij staat er als de onwrikbare getuige van de eens machtige middeleeuwse stad en wij zijn daar jandorie nu nog trots op!”

Beklim de toren en geniet van het wondermooie uitzicht bovenaan

De trap brengt je naar het uitkijkplatform aan de top. Daar geniet je van een 360° uitzicht op de omringende Demerbroeken, de thuis van vele diersoorten. De toren biedt een prachtig zicht op de pittoreske dorpskern van Zichem. In de verte verschijnt de basiliek van Scherpenheuvel in het glooiende landschap. De toren van de abdij van Averbode doemt op uit de dichtbegroeide Merodebossen.

Met de Witte door Zichem

De Witte neemt je mee op pad langs alle bezienswaardigheden in het centrum van Zichem. De wandelroute voert je vanaf het station langs de oude spoorwegbedding naar de Maagdentoren. Je stapt langs het vroegere Geuzenkerkhof, het marktplein, de Sint-Eustachiuskerk en het Elzenklooster. De oevers van de Demer leiden je naar de watermolen. Je eindigt terug aan het station. Langs de route vind je leuke spelletjes voor kinderen.

1

2

2

De **schoonheid** van de Demerbroeken

's Ochtends vroeg, bij zonsopgang, zijn de Demerbroeken op hun mooist. De eerste stralen zonlicht banen zich een weg door de mysterieuze mist. De dauw op de begroeiing droogt langzaam op en het landschap krijgt een compleet ander uitzicht. Geniet van het sprookjesachtige kleurenplaatje en het gefluit van de vogels in de achtergrond.

De Demerbroeken vormen een uitgestrekte brok natuur in de brede vallei van de Demer, tussen Testelt, Zichem, Averbode en Diest. De personages uit de boeken van Ernest Claes zwierven rond in dit prachtige natuurgebied. De dwaallichtjes en turfputten doen tot de verbeelding spreken. Een groot deel van het jaar is het hier behoorlijk moerassig, een gevolg van opborrelend grondwater en overstromingen.

Langs de Demer in Testelt zie je de Voortberg. De heuvel is wel 50 meter hoog en biedt je een bijzondere kijk op de onderliggende Demervallei en omgeving.

In de Demerbroeken ben je nooit alleen. Wie het gebied bezoekt, heeft een grote kans om oog in oog te komen staan met Schotse Galloways en Shetlanders. Die dieren lopen in kuddeverband los in het gebied tussen Zichem en de Testeltse Voortberg.

Door de ogen van een kenner

Gert Verbruggen is boswachter en onze specialist ter plaatse. "De oude Demermeanders **1** worden opnieuw aangesloten zodat de Demer opnieuw kronkelend door de vallei zal slingeren. Hierdoor wordt de bijzondere Demernatuur hersteld. Lang verdwenen

diersoorten als de kwabaal of 'zoetwaterkabeljauw' en de grauwe klauwier krijgen nieuwe kansen. We hopen dat ooievaars komen broeden op de nieuwe ooievaarspalen."

Zien en doen

De kijktoren van Zichem biedt een weids panorama op de turfputten en het trilveen. In Testelt geniet je vanuit de vogelkijkhut **2** van een knap uitzicht over de grote vijver. Je ziet er heel wat speciale watervogels, maar ook meer voorkomende soorten, zoals futen, zilverreigers, aalscholvers en ijsvogels **3**. Met een beetje geluk spot je op je wandeling ook beverboomstammen of een beverburcht. Niet alleen dieren hebben het in de Demervallei naar hun zin. Wie houdt van een avontuurlijke rondvaart, kan een kano of kajak te water laten om de rivierbochten te ontdekken.

3

© Francois Exelmans

1

© Stefan Cruysberghs Photography

© Francois Exelmans

Door National Geographic uitgeroepen tot één van de **mooiste** **fotografiegebieden** van Vlaanderen en Nederland

Volgens National Geographic en Natuurpunt behoort natuurgebied Demerbroeken tot één van de meest fotogenieke plekken in Vlaanderen. Met haar gevarieerde vegetatie van moerassen, hooilanden en turfputten is het gebied een dankbare plek voor natuurfotografen. Dé ideale plek om prijswinnende beelden te maken voor de jaarlijkse National Geographic fotowedstrijd.

2

© Nature_nancy_n

Actief in het Hageland

1 Wandelen

Scherpenheuvel-Zichem is een paradijs voor wandelliefhebbers. De knooppunten leiden je langs de mooiste wandelwegen. Je vindt verschillende suggestieroutes op [pagina 26|27|28|29](#).

2 Joggen

Onze bosrijke omgeving is ook uitstekend geschikt voor een joggrondje. Bij warm weer bieden de bomen de ideale afkoeling en bij slechter weer bescherming tegen de kou of regen.

3 Recreatief fietsen

Verken je Scherpenheuvel-Zichem graag met de fiets? Verbind de bezienswaardigheden via een fietstochtje op de knooppunten. Je leest er meer over op [pagina 23|24|25](#).

4 Avontuurlijk fietsen

Ook de iets actievere fietsers hebben het bij ons zeker naar hun zin. De smalle bosweggetjes en de jaagpaden langs de Demer zijn ideaal om te mountainbiken en gravel grinden. Meer info hierover vind je op de [volgende pagina](#).

5 Varen op de Demer

Ben je liever op het water dan op de grond terug te vinden? Leef je al peddelend uit op de Demer. De Demer leent zich goed tot kajaktochten en supavonturen. Aan de platboot in Zichem, één van de vijf Demertrefplaatsen, ligt een aanlegsteiger. Je kan er zalig picknicken langs het water.

© Vicky Van Loock

Gravel grinden

langs de Demer

De mooie natuurlijke omgeving die Scherpenheuvel-Zichem te bieden heeft, is het ideale kader voor een avontuurlijke fietstocht. Spring op je fiets en laat je vrienden stof happen op de jaagpaden langs de Demer, de smalle holle wegen in de bossen en de vele landelijke paadjes.

Gravelbiking is aan een snelle opmars bezig. Het is een populaire manier om tijd op het zadel door te brengen. Er is namelijk nog veel onbekend terrein te verkennen, het is afwisselender dan op asfaltwegen rijden en er is veel minder verkeer.

Gravel grinding is onvoorspelbaar. Je komt op plekken die je met een gewone fiets niet kunt bereiken. De wegen variëren van harde, goed onderhouden landelijke wegen tot los grind vol oneffenheden of zelfs modderige paden.

De juiste lijn vinden. Oneffenheden en stenen ontwijken. Weten wanneer te versnellen en wanneer te vertragen. Dat vereist een andere, meer ingewikkelde vaardigheid dan rijden op glad asfalt.

Ook mountainbikers vinden zeker hun gading in de bosrijke omgeving.

Dwars door het Hageland gravelroute

Heb je zin in een stevige tocht over gravelwegen in de regio? Dan is de 'De dwars door het Hageland gravelroute' zeker iets voor jou. Via een route van 75 km met een aantal stevige beklimmingen (500 hoogtemeters) ontdek je de streek. Het parcours loopt gedeeltelijk langs onverharde wegen (25 km). Ter plaatse heeft de fietslus geen bewegwijzering. Het is wel mogelijk om de route als gpx te downloaden.

De 'Dwars door het Hageland gravelroute' heeft als start- en eindpunt het Sven Nys Cycling Center in Baal (Tremelo). Van daaruit maak je een tocht langs Aarschot, Scherpenheuvel-Zichem, Diest, Tielt-Winge en terug langs Aarschot naar Tremelo. Eerst

fiets je via Meetshovenbos naar Aarschot. Eenmaal de Demer bereikt, rijd je door de Demerbroeken en Averboodse bossen richting de Zichemse Maagdentoren. Daarna beklim je de helling van het Grasbos op weg naar Diest. Vervolgens passeer je de citadel van Diest. Verder zie je ook nog de Vlooybergtoeren in het landschap verschijnen. Rijd tot slot via de Houwaartse wijnflanken terug naar het Sven Nys Cycling Center.

Zie je liever de professionals aan het werk? Kom dan eens langs tijdens 'Dwars door het Hageland', die elk jaar in juni gereden wordt.

TIP

Scan de QR-code om de route als GPX te downloaden.

Vertrekplaats

Sven Nys Cycling Center,
Balenbergstraatje 11, 3128 Baal

Gps-coördinaten

N 51.002993° E 4.764859°

Afstand

75 km

Duurtijd

3 uur

Terrein

Glooiend

1

De abdij van Averbode

© Stefan Cruysberghs Photography

In en rond de abdij van Averbode heersen rust en stilte, alleen doorbroken door orgelklanken, gebeden en gregoriaanse gezangen. De wierookgeur in de abdijkerk en de omliggende Merodebossen met hun natuurpracht versterken het sereen karakter.

De abdij van Averbode werd gesticht in 1134. Sindsdien leven de norbertijnen ononderbroken op deze plaats.

Je komt binnen via het oudste gedeelte, het veertiende eeuwse poortgebouw, dat is opgetrokken uit bruine ijzerzandsteen. **3** Aan je rechterkant zie je het armengat. In vroegere tijden werd hierlangs eten doorgegeven aan de minderbedeelden.

Het poortgebouw geeft je toegang tot een mooie binnenplaats met spiegelvijver. De weerspiegeling verandert met elke stap die je zet, de ideale achtergrond voor je mooiste foto's. **1**

Het binnenplein wordt, naast het poortgebouw, omsloten door het abtspaleis, de abdijkerk, de voormalige paardenstallen met koetshuis en de pastorie. De imposante barokke kerk werd gebouwd in de loop van de zeventiende eeuw. Als je goed kijkt, zie je boven op de toren geen traditionele haan, maar een lam staan, het symbool van de

3

norbertijnen. Vooral het lichte interieur is prachtig. **6** Naast de kerk kan je een kaarsje branden. Ondanks de verschillende bouwstijlen vormt het complex een fraai architecturaal geheel. **2**

Ontdek de natuurpracht van de Merodebossen **2 5**

De abdij wordt omringd door Landschapspark de Merode. Dit gebied ligt verspreid over de provincies Vlaams-Brabant, Antwerpen en Limburg. Je kan er heerlijk rustig wandelen, fietsen en paardrijden. Je vindt in Averbode Bos en Heide een grote verscheidenheid aan dieren zoals zilverreigers, phegeavlinders, libellen en sprinkhanen. Ook plantensoorten zoals stekelbrem, liggende vleugeltjesbloem, dalkruid en blaasjeskruid zijn er van de partij.

De tuin van Maria

In het bos naast de abdij ligt het Mariapark, een religieuze thematuin ter ere van Maria. In dit beschermde monument ontdek je 7 Bijbelse scènes en een heuse Lourdesgrot. **4** Bij de Troostplek kan je genieten van de stilte.

2

4

5

6

Een ijskoude traditie in Averbode

Wie in Averbode komt, kan er haast niet naast kijken: de ijskarretjes in de Abdijstraat, de dreef rechtover de ingang van de abdij. ❶ Als vieruurtje op zondagmiddag of gewoon als dessertje 's avonds, een ijsje kan er altijd in. Een stop in de bekende Lekdreef hoort gewoon bij een bezoek aan Averbode.

De traditie ontstond in 1928. Toen begonnen Amelie van Dorus Keubber en Roos Knots elk met hun 'kreimkerreke' door de Averbodse straten te rijden. Zij verkochten de eerste ijsjes in het dorp. De twee dames beslisten later om met hun ijskarretjes aan de abdij te gaan staan. Daar passeerden de meeste bezoekers, onder wie pelgrims op pad naar Scherpenheuvel. De gewoonte werd overgenomen door hun kinderen en kleinkinderen. De concurrerende ijsverkopers streden steeds voor de meest interessante plaats vlakbij de abdijpoort. Nu, zo'n 100 jaar na het prille begin, kan je nog steeds in de Lekdreef van Averbode terecht voor een heerlijk ijsje.

Heb je er eentje kunnen bemachtigen? Smullen maar! Neem plaats op een bankje in de dreef en geniet. Wil je liever de omgeving verkennen? Wandel met je ijsje in de hand door de bossen. Beklim de trappen van de Kroningskapel ❷ of neem een kijkje in het Mariapark. Ontdek het drieprovinciënpunt of loop een rondje op de binnenplaats van de abdij.

Fietsknooppunten

Scherpenheuvel-Zichem is de ideale bestemming voor een ontspannende fietstocht. De vele verharde en onverharde wegen brengen je naar de mooiste plekken van onze stad. Rijd langs de jaagpaden op de Demerdijk met zijn charmante vergezichten of zoek verkoeling in de uitgestrekte bossen van de Merode. Combineer je fietstocht met een bezoek aan cultuurhistorische parels zoals de basiliek van Scherpenheuvel, de Maagdentoren in Zichem of de abdij van Averbode.

Wij zetten je graag op weg met enkele voorgestelde fietsroutes, maar je kan ook je eigen tocht vorm geven. Aan jou de keuze.

Het Fietsnetwerk van de provincie Vlaams-Brabant bevat wel 2150 kilometer fietsroutes, waarvan 37 kilometer door onze stad loopt. Bordjes met het symbool van een fiets wijzen je de weg.

Vanuit Scherpenheuvel-Zichem kan je gemakkelijk je fietstocht uitbreiden naar de aangrenzende provincies. Het Vlaams-Brabantse Fietsnetwerk sluit aan op dat van Limburg in het oosten en dat van Antwerpen in het noorden.

Scan de QR-code om je eigen fietstocht op het Fietsroutenetwerk samen te stellen of download de gratis Fietsland Vlaanderen-app.

Fietsroutes in Scherpenheuvel-Zichem

In het spoor van de Witte

42 km

In het spoor van de Witte fiets je door een groot deel van onze stad. De fietslus start en eindigt aan de abdij van Averbode. Van daaruit maak je een tochtje langs Averbode, Diest, Scherpenheuvel, Zichem en Testelt. Onderweg rijd je voorbij heel wat boeiende bezienswaardigheden. In Zichem passeer je onder meer Huize Ernest Claes, de woning waar de Zichemse schrijver zijn jeugd jaren beleefde, en de Maagdentoren vlakbij de Demer. **1** Kom tijdens de openingsuren zeker het bouwwerk eens bezoeken. De basiliek van Scherpenheuvel kan natuurlijk ook niet op de route ontbreken. Die is al vanaf ver zichtbaar in het glooiende Hagelandse landschap **2**. Als je ter hoogte van knooppunten 92 en 89 de route verlaat, kan je de Oude Eik van Kaggevinne **3** (bekend van tv) meepikken. Het is een leuke picknickplek.

Knooppunten Vlaams-Brabant:

18 – 25 – 83 – 58 – 86 – 87 – 89 – 88 – 34 – 38 – 91 – 92 – 93 – 59 – 57 – 81 – 56 – 18

Dromen langs de Demer

54 km

Dromen langs de Demer neemt je mee langs de oevers van de doorheen het landschap kronkelende rivier. **4** De Demer is je gids op het parcours tussen Testelt en Rotselaar. Tijdens de fietstocht is de rivier nooit ver weg. Onderweg rijd je door 8 dorpen in het noorden van het Hageland: Aarschot, Langdorp, Testelt, Messelbroek, Wezemaal, Rotselaar, Werchter en Betekom. Het stukje op grondgebied Scherpenheuvel-Zichem is beperkt tot Testelt en Messelbroek, twee dorpen waar de norbertijnenabdij van Averbode in het verleden een sterke invloed heeft uitgeoefend. Onder meer de Messelbroekse kerk en pastorie zijn daar nog restanten van.

Knooppunten Vlaams-Brabant:

51 – 3 – 80 – 56 – 81 – 57 – 82 – 1 – 2 – 4 – 89 – 51 – 15 – 16 – 17 – 62 – 66 – 41 – 30 – 72 – 71 – 67 – 91 – 92 – 9 – 10 – 14 – 51

Het populairste knooppunt

Volgens tellingen van wandelknooppunt.be zou wandelknooppunt 100 ❶, aan de Lekdreef en tegenover het poortgebouw van de abdij van Averbode, al jaren het populairste wandelknooppunt van Vlaanderen zijn. Daar moet je toch eens passeren!

Wandelparadijs

Ga je graag op stap in de drassige Demerbroeken of heb je meer zin in een wandeling door de Merodebossen? Beklim je liever de Voortberg of Weefberg of hou je van slenteren langs gezellige terrasjes en toffe winkeltjes?

Ontdek één van de voorgestelde wandelingen of stippel zelf je eigen wandeltocht uit.

Wandelnetwerk de Merode ontsluit 700 kilometer aan wandelpaden in 3 provincies: Antwerpen, Limburg en Vlaams-Brabant. Je wandelt er op de grens van de vlakke Kempen en het heuvelachtige Hageland. Rood-witte bordjes met het symbool van een wandelaar wijzen je de weg.

Scan de QR-code om je eigen wandelroute op het Wandelnetwerk samen te stellen of download de gratis Wandelknooppunt-app.

❷

© Stefan Cruysberghs Photography

Wandelroutes langs knooppunt 100

Norbertijnenwandeling Averbode

9,5 km

De Norbertijnenwandeling, één van de favoriete wandelingen van de abt, maakt een acht rond het populairste wandelknooppunt van Vlaanderen. Je stapt langs de imposante abdijgebouwen en door het omliggende bosgebied. Met een kleine omweg bereik je twee kapelletjes die verscholen liggen in de weelderige natuur: de Heilig Kruiskapel, in de volksmond het 'zwart kapelleke' genoemd, en de op een heuvel gelegen Kroningskapel ❷. Onderweg passeer je de Lekdreef en verschillende gezellige horecazaken, waar je halt kan houden voor een lekker hapje of drankje. Wandel je slechts één van de twee lussen dan bedraagt de afstand 4 km.

Knooppunten de Merode:

100 – 85 – 86 – 75 – 274 – 76 – 87 – 90 – 100 – 98 – 107 – 384 – 144 – 286 – 104 – 91 – 96 – 100

Ontdek de grote vennen

8 km

Deze wandeling loopt dwars door de uitgebreide Averbodse bossen. In het verleden deden de grote vennen dienst als viskweekvijvers voor de abdij van Averbode. Tijdens deze tocht wandel je door een gevarieerd natuurlijk landschap met adembenemende heideterreinen, landduinen, beboste heuvels en weides.

Onderweg kom je aan een oude lindeboom het bijzondere Tandpijnkapelletje tegen, ter ere van de heilige Apollonia, de patrones van de tandartsen. Vroeger zouden families hier naartoe getrokken zijn om tandpijn te doen verlichten. Je eindigt je tocht aan knooppunt 100.

Knooppunten de Merode:

96 – 294 – 279 – 273 – 251 – 81 – 79 – 205 – 73 – 70 – 73 – 274 – 75 – 86 – 85 – 100

Je wandeling combineren met een bezoek?

Huize Ernest Claes 2

Museum + picknickplek
Ernest Claesstraat 152, Zichem

Bezoekerscentrum Het Moment 3

Abdijsstraat 1, Averbode

Klompemuseum Den Eik

Hoeve Den Eik 3, Laakdal

2

4

5

Overige wandelingen in Scherpenheuvel-Zichem

Demerbroekenwandeling

• **3,5 km** korte route, **blauwe lus**

• **8,9 km** lange route, **rode lus**

De Demerbroekenwandeling gidst je tussen de dorpskernen van Testelt en Zichem door de uitgestrekte draslanden langs de Demer. Je start en eindigt de wandellus in de beschermde dorpskern van Testelt. Onderweg stap je voorbij de Voortberg, waar al sinds de middeleeuwen wijnranken staan. Tegenwoordig blijft er van de rijke wijnbouwtraditie nog maar één wijngaard over. 1 Op je route door de Demerbroeken kom je zonder twijfel heel wat dieren tegen, zoals Shetlanders en Schotse Galloways. Wijk even af van de route en neem een rustpauze in één van de vogelkijkhutten. Je zal verwonderd zijn van de rijke fauna en flora die het natuurgebied te bieden heeft. Met een kleine omweg bereik je de Maagdentoren.

Knooppunten de Merode:

• 59 - 298 - 175 - 143 - 59

• 59 - 396 - 344 - 141 - 341 - 342 - 246 - 61 - 60 - 298 - 175 - 143 - 59

© Nature_nancy_n

© Stefan Cruysberghs Photography

Op en rond de Weefberg

5 km

Maak een ommetje op en rond de Weefberg 4, de beboste ijzerzandsteenheuvel tussen Averbode en Testelt. Tijdens de wandeling bereik je via steile weggetjes de top. Bovenaan krijg je een knap uitzicht over de toppen van de in zuidelijke richting gelegen Hagelandse Heuvels. Zet je wandeling verder naar beneden en vervolg na de afdaling je route door het natuurgebied. De afwisseling van bos en heide zorgt voor een kleurenpracht doorheen de seizoenen. 5 De schapen in de schaapskooi die je onderweg tegenkomt, zorgen voor de begrazing van het uitgestrekte domein.

Knooppunten de Merode:

96 - 293 - 292 - 107 - 384 - 144 - 286 - 285 -

101 - 281 - 294 - 96

Streetart

Een fleurige vlinder in Messelbroek, een spitse ijsberg in Keiberg, een gigantische Ernest Claes in Zichem en ga zo maar verder. Verfkunstwerken brengen kleur op Scherpenheuvel-Zichem. In 2020 won artiest TUZQ met zijn werk in Testelt de prijs van Best of Belgium Streetart. Dat vosje mag je zeker niet missen! ²

Tour Elentrik

De Tour Elentrik wandel- en fietsroute brengt je langs prachtige streetartwerken in Messelbroek en Keiberg. De schilderijen zijn aangebracht op elektriciteitskastjes, die je op willekeurige plaatsen terugvindt. Een echte aanrader voor kunstliefhebbers. Je hebt de keuze tussen een korte route (9 km) en een lange route (12,5 km).

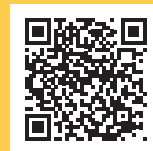

Zin in nog meer streetart?

Je vindt op verschillende plaatsen in Scherpenheuvel-Zichem grote muurschilderingen. Streetart brengt kleur op begraafplaatsen, sporthallen, schoolmuren,... Er verschijnen regelmatig nieuwe kunstwerken. Houd je ogen dus open en ga op verkenning!

Scan de QR-code en ontdek het verhaal achter alle kunstwerken!

- ELECTRI'FLY'** | De vlinder, symbool voor de stroom die door de lucht fladdert, geeft zijn energie door.
TUZQ - Lars Van Cauwenbergh
- DEMERBROEKSE FAUNA EN FLORA** | De dotterbloemen en de blauwborst zijn fauna en flora die opmerkelijk veel voorkomen in en rond de Demerbroeken. De vos is ondertussen alomtegenwoordig in België en dus zeker ook in onze streken. Deze worden verbonden d.m.v. een vloeiende structuur in warme kleuren.
TUZQ - Lars Van Cauwenbergh
- EGGBERT'S APPLE CASE** | Een filmpje, te bekijken via de QR-code op het kastje, legt het werk uit. Dit filmpje maakt deel uit van een web-short cartoonreeks.
Sam Billen

- COMPAÑEROS** | Elke persoon heeft een symbolisch kleurenpalet gebaseerd op ervaringen, gevoelens en persoonlijke overtuiging. Samen ontdekken we nieuwe dimensies en kleuren.
Zesar Bahamonte
- EMBRACE THE DIFFERENT** | Alien-achtige creaturen omhelzen elkaar, in een viering van diversiteit, empathie en inclusie.
Lucia Wait
- DE FANTASIE VAN DE SCHRIJVER** | Ernest Claes ligt samen met zijn vriend Floore het Fluwijn tussen de koekoeksbloemen en het moeraswalstro.
Treepack

Culinair Hageland

32 33

Het aanbod aan Vlaams-Brabantse streekproducten is echt enorm. Denk bijvoorbeeld aan bieren en wijnen, snoepjes, confituren, honingsoorten, chocolade, koekjes, fruit en groenten. Ook Scherpenheuvel-Zichem heeft een verscheidenheid aan streekspecialiteiten te bieden. Het vele lekkers op deze pagina laat je alvast even watertanden.

Hagelandse wijn 1

Het ganse Hageland staat bekend om haar wijnbouw. Die traditie is al eeuwenoud, maar nog steeds erg actief in de omgeving, ook in Scherpenheuvel-Zichem. De specifieke door ijzerzandsteen doordrongen bodem in deze regio zou bij de wijnteelt een voordeel zijn. Bezoek de vele wijngaarden en leer meer over het boeiende productieproces, van wijnranken vol druiven tot flessen lekkere wijn. Laat je overrompelen met wijnweetjes. Geniet achteraf tussen de druivenstokken met een glaasje wijn in de hand van de prachtige vergezichten over de heuvelachtige streek.

Pepernoten en noppen 2

Ken je de Scherpenheuvelse pepernoten en noppen al? De eetbare bedevaartssouvenirs bestaan al meer dan honderd jaar en zijn erg in trek bij de vele pelgrims die de basiliekstad bezoeken. Tegenwoordig is bakker Erwin de enige die de traditionele specialiteiten nog op ambachtelijke wijze bakt. De textuur van de gebakjes doet denken aan peperkoek, maar wanneer je de koekjes opeet, zal je zeker de herkenbare anijsmaak proeven. De langwerpige pepernoten of de ronde noppen, aan welke soort geef jij de voorkeur?

Kraampjes rond de basiliek 3

De seizoenskraampjes aan de basiliek van Scherpenheuvel zijn de ideale plek om kennis te maken met onze streekproducten. Tijdens het bedevaartseizoen, van half maart tot half november, trekken ze heel wat geïnteresseerden. Kom zeker eens langs om een smakelijk souvenir te kopen of onze fameuze pepernoten en noppen te proeven. Je kan er ook terecht voor religieuze souvenirs en kleurrijk kinderspeelgoed.

Honing 5

Zin in een gezonde zoete boterham, yoghurt, pannenkoek of thee? Bij de imkers uit Scherpenheuvel-Zichem kan je terecht voor verschillende soorten lokale honing om je eten en drinken op smaak te brengen. Smaak en kleur worden onder andere bepaald door de bloemen waarop de bijen gevlogen hebben. Wil je liever iets extra? Ook producten waarin honing al verwerkt is, zoals drankjes, koekjes en snoepjes, zijn verkrijgbaar. Smullen maar van deze bzzzondere producten!

Handige adressen

Norbertijnenabdij

wandelknooppunt 100,
fietsknooppunten 18 en 25
Abdijstraat 1, Averbode
013 78 04 40
abdij@abdiijaverbode.be
www.abdiijaverbode.be

Onze-Lieve-Vrouwebasiliek

wandelknooppunt 244,
fietsknooppunt 93
Basilieklaan z.n., Scherpenheuvel
www.scherpenheuvel.be

Huize Ernest Claes

wandelknooppunten 61 en 411,
fietsknooppunten 58 en 83
Ernest Claesstraat 152, Zichem
www.scherpenheuvel-zichem.be/museum

GC den egger

August Nihoulstraat 74,
Scherpenheuvel
013 39 14 14
vrijetijd@scherpenheuvel-zichem.be
www.denegger.be

Maagdentoren

wandelknooppunt 134,
fietsknooppunt 59
Markt z/n, Zichem
www.scherpenheuvel-zichem.be/maagdentoren

Oude Eik Kaggevinne

wandelknooppunten 336 en 915,
fietsknooppunten 89 en 92
Bredestraat, Kaggevinne

Plan je bezoek

Infobalie toerisme

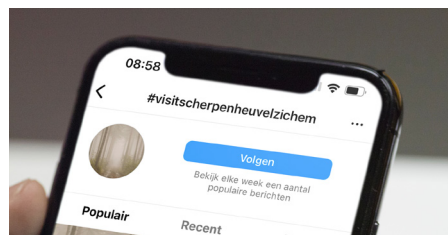
Basilieklaan 16, Scherpenheuvel
013 39 14 60
toerisme@scherpenheuvel-zichem.be
visit.scherpenheuvel-zichem.be

Volg ons op:

Heb je een leuke foto genomen?

Deel hem met de hashtag
[#visitscherpenheuvelzichem](https://twitter.com/visitscherpenheuvelzichem)
of tag ons in je verhaal.

Bij de infobalie toerisme kan je terecht voor advies voor een fijn verblijf in Scherpenheuvel-Zichem: van bezienswaardigheden tot overnachtingsmogelijkheden en avontuurlijke activiteiten enzovoort. Je vindt er ook wandel- en fietskaarten en toeristische folders van Scherpenheuvel-Zichem en de ruimere omgeving, boeken over de stad en leuke aandenkens.

Ga je liever op pad met een gids? **1**
Onze medewerkers werken graag voor jou een programma op maat uit. De gratis dagtripsbrochure biedt heel wat inspiratie.

Overnachten

 www.scherpenheuvel-zichem.be/overnachten

Openbaar vervoer

 stations in Zichem en Testelt
www.belgiantrain.be

 lijnen 35 en 36 tussen Aarschot en Diest + belbus | www.delijn.be

 Op elke parking zijn plaatsen voorzien voor personen met een handicap.

SCHERPENHEUVEL

- • Boemelke (Basilieklaan)
- Mariahal (Spordel)
- GC den egger (August Nihoulstraat),
- Kerkhof (Molenstraat)

- • Stadhuis (August Nihoulstraat)
- Noordervest
- Zuidervest

- • GC den egger (August Nihoulstraat):
op bovenste grasparking

- • Koningin Astridstraat
(in- en uitstappen: Isabellaplein)

- € • Diestsestraat betalende privéparking

ZICHEM

- • Station (Ernest Claesstraat)
- De Hemmekes (Ernest Claesstraat)

- • Markt (Markt)
- Pater Richard Van De Wouwerstraat

TESTELT

- • Concordia/ Sint-Pieterskerk (Schuurweg)
- Kerk Ter Hoeve (Molenbergstraat)
- Station (Stationsstraat)

AVERBODE

- • Het Moment (Herseltsebaan)
- Scoutslokaal (Boonstraat)
- Sint-Jansplein (Westelsebaan)
- Sporthal Averbode (Vorststraat)

- • Judocus Pauwelslaan

- € • De Vijvers Judocus Pauwelslaan betalende privéparking

MESSELBROEK

- • De Keyt/ Sint-Michielskerk (Kerkendijk)

SCHOONDERBUKEN

- • Sint-Jozefkerk (Houwaartstraat)

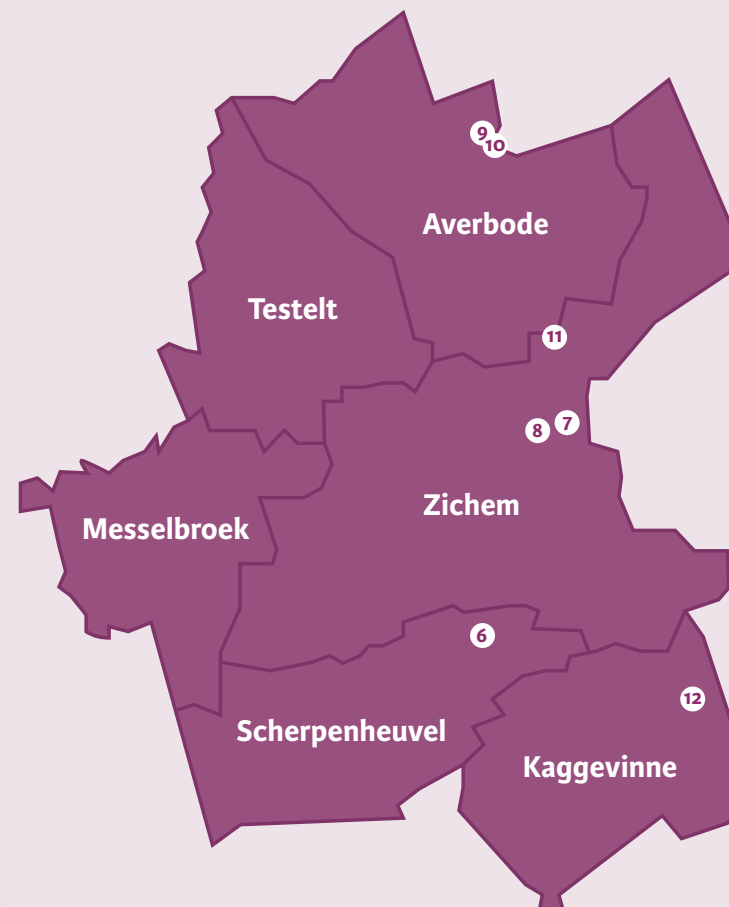
KEIBERG

- • Lobbensestraat (enkele parkeerplaatsen)

OKSELAAR

- • Geneviève Boulangéplein (Pastoor Brissacstraat)
- 't Laer (Brabantsebaan)

Scherpenheuvel-Zichem en haar deelgemeenten

6 **Basiliek Scherpenheuvel-Zichem**

Lees meer op p. 4|7

7 **Maagdntoren Zichem**

Lees meer op p. 12|13

8 **Kiosk Zichem**

Lees meer op p. 10|11

9 **Abdij van Averbode**

Lees meer op p. 20|21

10 **De Lekdreef**

Lees meer op p. 22|23

11 **Bezoekerscentrum-museum Huize Ernest Claes**

Lees meer op p. 11

12 **De Oude Eik**

Lees meer op p. 24|25

Op stap in de regio

Scherpenheuvel-Zichem

De Merode

Aarschot, Diest, Geel, Herselt, Hulshout, Laakdal, Scherpenheuvel-Zichem, Tessenderlo, Westerlo

Het Hageland

Aarschot, Begijnendijk, Bekkevoort, Bierbeek, Boutersem, Diest, Geetbets, Glabbeek, Hoegaarden, Holsbeek, Kortenaeken, Landen, Linter, Lubbeek, Rotselaar, Scherpenheuvel-Zichem, Tielt-Winge, Tienen, Tremelo, Zoutleeuw

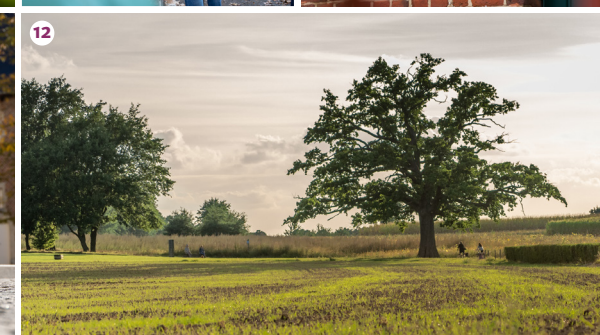

Heb je zin om de bredere regio verkennen?

www.toerismevlaamsbrabant.be

www.bezoekdemerode.be

- 1** Westerlo
- 2** Aarschot
- 3** Diest
- 4** Leuven
- 5** Holsbeek

In beeld

1 Kaarsje branden

Op het plein aan de basiliek zie je aan weerszijden kapellen vol gloeiende kaarsjes. De vele pelgrims die jaarlijks naar Scherpenheuvel trekken, laten er vaak een kaarsje branden. Kom je ook eentje aansteken?

2 Monumentale schilderkunst

Stap binnen in de basiliek en ontdek de zeven kunstwerken van Theodoor van Loon. Ga even zitten en neem rustig de tijd om de schilderijen te bewonderen.

3 De vogelkijkhutten in de Demerbroeken

Vanuit de vogelkijkhutten heb je een prachtig zicht op het omliggende natuurgebied. Met een verrekijker spot je de mooiste dieren.

4 Hondenlosloopbos

In onze natuurgebieden en dorpskernen is het aangenaam wandelen met de hond aan de leiband. Wil je je hond wat meer vrijheid geven? In het hondenlosloopbos van Averbode kan je viervoeter heerlijk ravotten met zijn vriendjes.

5 Bezoek met gids

De stadsgidsen van Scherpenheuvel-Zichem begeleiden je graag tijdens je bezoek aan onze stad. Ze vertellen je de boeiendste verhalen over onze streek.

6 GC den egger

Ben je in Scherpenheuvel en wil je wat cultuur opsnuiven? Dan ben je in GC den egger op de juiste plek. Neem zeker een kijkje in het uitgebreide podiumaanbod.

Tot snel in
**Scherpenheuvel-
Zichem**

infobalie toerisme Scherpenheuvel-Zichem

Basilieklaan 16, 3270 Scherpenheuvel

Tel 013 39 14 60

toerisme@scherpenheuvel-zichem.be

visit.scherpenheuvel-zichem.be